

ב

באומאן גרו כבר בזמן ההוא מספר משכילים, ביניהם היו חייקל הורוויץ הידוע ובנו הירש בר"י. אלה לגמרי לא היו כבר „קדושים“. להיפך, הם היו כבר ידועים בכל הסביבה כאפיקורסים גמורים. וכאן מתעוררות השאלות: האם ידע ר' נחמן על כך בעת שהחליט להתיישב באומאן? האם הוא חשב, שאפשר, שהאפיקורסים הללו יגרמו לו צער. האם הם נפגשו באומאן? מה היו היחסים ביניהם?

תשובה על כל השאלות הללו אנו מוצאים בכתבי ברסלב. לא זו בלבד שר' נחמן ידע, שבאומאן מצויים משכילים, אלא לפי סיפור של ברסלבי הוא אפילו נפגש עמם פעם. דבר זה כאילו עמד לקרות שמונה שנים לפני כן. בזמן הנסיעה שנזכרה לעיל, כשר' נחמן נסע דרך אומאן. לפי הסיפור הזה עשה ר' נחמן אז את שבתו באומאן וחייקל הורוויץ עם הירש בר באו אליו לאכסניה כדי לתהות על קנקנו. ר' נחמן מצא חן בעיניהם כל כך, שהציעו לו אפילו להישאר באומאן.

ולא זו בלבד שר' נחמן ידע, שבאומאן מצויים משכילים, אלא לפי יש אומרים הניע הדבר הזה אפילו את ר' נחמן שיחליט להתיישב שם.

לפי יש אומרים זה יוצא כאילו, שר' נתן ור' נפתלי, שני התלמידים הנאמנים והאהובים ביותר שלו, היו באותו זמן רצוצים וירודים ביותר בעיניהם¹¹. כדי לרומם את רוחם החליט ר' נחמן להתיישב באומאן, כי אם יראו, שמצויים אפיקורסים כאלה בעולם, אין להם כבר במה להיות נופלים בעיניהם. זאת אומרת, שאינם כבר בני בלי שם. יתר על כן, מספר אותו סיפור: לר' נחמן נכנס פעם באומאן אחד מחסידיו. שאל אותו ר' נחמן, במה הוא מתחזק בעת שיש לו „נפילה“ בעבודת השם יתברך. ענה לו החסיד, כי הוא מתחזק אז בדף גמרא. על כך אומר לו ר' נחמן, כי הוא גופו נזכר בזמנים כאלה. (לר' נחמן היו תכופות מצבי רוח של ירידה, כפי שכותב ר' נתן: „והיו אצלו עליות וירידות הרבה מאד“). כשהוא גר בעיר שנמצאים בה אפיקורסים גדולים, הוא משיב את נפשו ב„והבדילנו מן התועים“¹².

11. ז. רייזען, לעקסיקאן. ב' 1 ע'ע 809—811.

12. כידוע טומנים בחובם הלכי הרוח של „ירידה“ סכנה גדולה, כששוקעים בהם, אפשר חס ושלום ליעשות „נופלי“ גמור. חסידים, לאו דווקא של ברסלב, יודעים לספר כמה וכמה מעשיות על „נופלים“ כאלה. ראה גם תורה של ר' נחמן. אומרה לאלקי בעודי, נדפס בלקוטי מוהר"ן. סימן רפ"ב, וגם לקוטי הלכות, אורח חיים, הלכות פסח, הלכה ט', סעיף ו'.
13. סיפורים נפלאים. ירושלים, תרצ"ה ע'ע מ"א—מ"ב.